

The background features three large, stylized letters: a 'K', a '4', and a '7'. The 'K' and '4' are white, while the '7' is black. Overlaid on these are the words 'De kleine' in red and '47' in red.

De kleine

47

De K is weer in de maand. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, **C**reatief en Knowhow. Kijk & lees in **de kleine K** wat er met Klei Kan.

de kleine **K**

nummer **47** november 2018

de kleine K

is hét onafhankelijke digitale keramiek-magazine.

Elke maand vol inspiratie en knowhow. Met de weerslag van mijn persoonlijke zoektocht naar kwaliteit.

Van de inspiratie die het werk geven kan, van de knowhow die de kunstenaar biedt.

Van het eigen karakter, dat iets laat zien van de laag onder de werkelijkheid, het mysterieuze dat toch altijd een element van goede kunst is.

Inspirerende keramisten dus en lekker praktische technische oplossingen.

Met op het podium geselecteerde tentoonstellingen en andere interessante evenementen. En op de [Facebook](#) pagina het actuele keramieknieuws.

Mels Boom

De artikelen bieden ook veel mogelijkheden om door te klikken naar websites: klik op de gekleurde teksten of op de afbeeldingen. Klikken aan de zijkant van de pagina's is gereserveerd voor doorbladeren in iBooks.

Gebruik het liefst [Acrobat Reader](#) om dit magazine te lezen. In dat programma werken ook de links naar andere pagina's in dit document: bijvoorbeeld als u op een pagina links-onder op [de kleine K](#) klikt, gaat u naar de inhoudsopgave.

Op de vorige pagina: Horácio Venturin, object, steengoed, 30 x 25 x 17 cm, foto: Horácio Venturin

INSPIRATIE

Horácio Venturin

Een fragment van de werkelijkheid

Nirdosh Petra van Heesbeen

As en zout: keramisch goud

Ana Oosting

Artistieke duizendpoot

INSPIRATIE momenten

Marit Kathriner

Deirdre McLoughlin

KNOWHOW de expert

Jolanda Verdegaal

Laat zien hoe zij een object maakt; met een speciaal gemaakte film

KNOWHOW wat en hoe

Wat CMC

Hoe Chinese decals

PODIUM & kleipers

Van verzamelen naar ontzamelen

Loes en Reinier International Ceramics

Colofon

Inspiratie

Horácio Venturin

Een fragment van de werkelijkheid

Ooit was hij een gerenommeerd art director en leefde hij op grote voet in Brazilië. Maar hij volgde zijn hart om zich bij zijn geliefde in Nederland te voegen, ontdekte daar de klei en vond zo zijn expressie.

Horácio Venturin werd geboren in 1957 in een klein dorp in het zuiden van Brazilië, tegen de grens met Uruguay. Het waren andere tijden: Venturin herinnert zich nog dat er elektra aangelegd werd toen hij een jaar of zeven was. Het was een hechte gemeenschap van Italiaanse afstammelingen en de rooms-katholieke kerk was alomtegenwoordig. Er waren twee industrieën: wijnbouw en een grote drukkerij, beide gedreven

door de paters. Zijn vader was manager bij een wijnfabriek; Horácio zelf trad op veertienjarige leeftijd in dienst bij de drukkerij en leerde zo tekenen. Zo'n achttien jaar werkte hij als art director, onder meer in São Paulo. Toen ontmoette hij zijn grote liefde, de Nederlandse Ekanta Steltenpool, liet alles achter zich en volgde haar in 1990 naar Nederland.

Op de vorige pagina: Object, steengoed, 38 x 35 x 15 cm

▼ *Object, steengoed, huid van epoxy, zand, verf en schellak, 40 x 40 x 18 cm*

Op de volgende pagina: Twee verschillende aanzichten van object, steengoed, 22 x 21 x 15 cm

Foto's bij dit artikel: Horácio Venturin

▲ Object, huid van epoxy en zand, 39 x 34 x 21 cm

Op de volgende pagina: Twee aanzichten van object, gips, huid van zand, verf en hars, 67 x 40 x 40 cm

Mijn expressie gevonden

'In 1990 was het crisis, ik sprak bovendien de taal niet, daarom heb ik van alles aangepakt: klusjes, afwasser... Van topsalaris naar laagste kaste...' Later werd hij verhuizer en werkte hij samen met een timmerman-stukadoor. Al toen hij nog in Brazilië woonde, schilderde en tekende Venturin naast zijn baan. Hier in Nederland maakte hij meubels en begon hij lampen voor kinderkamers te ontwerpen. Dat werd een groot succes. In zeven jaar tijd maakte hij zo'n achtduizend lampen, tot een babyketen op het idee kwam zijn ontwerp in China na te laten maken. Met de hulp van een advocaat wist hij hier een einde aan te maken, maar het kostte hem ook zijn bedrijvigheid. Sindsdien verdient hij zijn geld als timmerman – bij interieurbouw en verbouwingen, inmiddels al meer dan tien jaar.

Het timmermanswerk is voor zijn gevoel een manier om geld te verdienen. 'Mijn hele leven heb ik al het gevoel kunstenaar te zijn. Ik was zó ongelukkig. Ik kon niet mijn expressie vinden. Ik was eerst bezig met marmer hakken, inmiddels ook al zo'n vijftien jaar, maar ik kon daar niet voldoende bevrediging in vinden. Toen kreeg ik klei aangereikt.' Horácio's vrouw kwam ooit in contact met klei – als purser reist ze de hele wereld over en jaren geleden nam ze eens een ongebakken werk uit China mee. Ze liet het stoken bij haar buurvrouw, de Ierse, in Amsterdam wonende keramist Deirdre McLoughlin, en kreeg meteen de smaak te pakken. Ze nam les bij Deirdre en zette haar eigen atelier op. En suggereerde Horácio het eens te proberen... Dat was drie jaar geleden. Inmiddels heeft hij zijn werk in de bouw steeds verder beperkt, om meer tijd voor de klei te hebben.

▲ Object, steengoed, 15 x 18 x 15 cm

Op de volgende pagina: Twee aanzichten van object, steengoed, 36 x 20 x 20 cm

Het trauma gesublimeerd

Zijn manier van werken is puur intuïtief, resulterend in ongrijpbare sculpturen. Rondcirkelende flarden, als versteend in hun beweging. En altijd draaiend rond een gat: 'Het is mijn manier om naar de wereld te kijken. Ik ben altijd de kijker geweest, de man achter de schermen. Zo ben ik bijvoorbeeld ook fotograaf. Ik wil altijd door het gat kijken. Het is therapeutisch werk, ik kan zo naar mezelf kijken en de trauma's uit mijn jeugd verwerken. Ik ben de zesde van twaalf kinderen, mijn vader was alcoholist. Thuis was er ook een gat, vanaf de trap naar de keuken, de plek in huis waar werd geleefd. Daar zag ik ook de ellende van alledag. Pas toen ik mijn beelden rond een gat liet vertrekken, kon ik mijn pijn verwerken. Eerst is er de pijn, dan de schoonheid. Wat

me in marmer niet lukte, dat gebeurt wel in klei, dan is de pijn weg. Daardoor kan de compositie ontstaan. Juist in de klei, door de manier van bouwen, de rust, het hier zijn. Niet een resultaat zoeken. Geen plan maken. Ik hoef het alleen maar te laten ontstaan. Ik weet dat het altijd goed komt. Het is niets anders dan meditatie. Zowel als timmerman, als art director heb ik mooie dingen gemaakt. Al die ervaring komt nu samen met zestig jaar in deze wereld zijn.'

Venturin heeft nooit een vooropgezet plan als hij aan een nieuw werk begint. 'Ik begin elk project met een denkbeeldige ronde cirkel en bouw met rolletjes op. Vandaar ontwikkelt het zichzelf volgens de wetten van balans en mijn gevoel voor esthetiek. Ik let steeds op mijn brein. Op het

▲ Object, steengoed, epoxy huid, 32 x 23 x 24 cm
Op de volgende pagina: Twee aanzichten van object, steengoed, 40 x 24 x 21 cm

moment dat er woorden opkomen, stop ik onmiddellijk. Het moet niet tot iets leiden. Ik wil in het moment blijven. Als het op iets gaat lijken, gooi ik het weg. Ik gooi veel weg. De draaiende beweging beweegt zich naar opzij, op en neer, maar blijft altijd draaien. Een kunstwerk moet ook alle kanten uit bewogen kunnen worden, het moet niet op één bepaalde manier neergezet kunnen worden. Elk werk ontwikkelt zichzelf en als het eenmaal klaar is, is het aan jou om ermee te spelen, zover als je uitgerekte horizon reikt. Het is een spell!’

Een fragment van de werkelijkheid – ongrijpbaar.

Yna van der Meulen

Techniek

Horácio Venturin gebruikt voor zijn werk allerlei soorten steengoedklei, soms met grove chamotte; de kleur zit altijd al in de body. De eerste stook is op 900-920 °C, dan schuurt hij het werk eindeloos, soms met water. De tweede stook is op 1150 °C en ook daarna schuurt hij het werk hier en daar nog wat. Voor de afwerking gebruikt hij was, soms epoxy of acrylverf.

Hij werkt ook in steen (klein) en gips (groot): de huid van het gips wordt gevormd door schellak, het oppervlak matteert hij met een 50/50 oplossing houtlijm in water.

Nummer 47 van de kleine K!

Wat begon met een eerste nummer van 11 pagina's is uitgegroeid tot een volwassen magazine, met interviews, stap-voor-stap artikelen en films. Met verhalen over en aankondigingen van actuele tentoonstellingen, markten en andere evenementen.

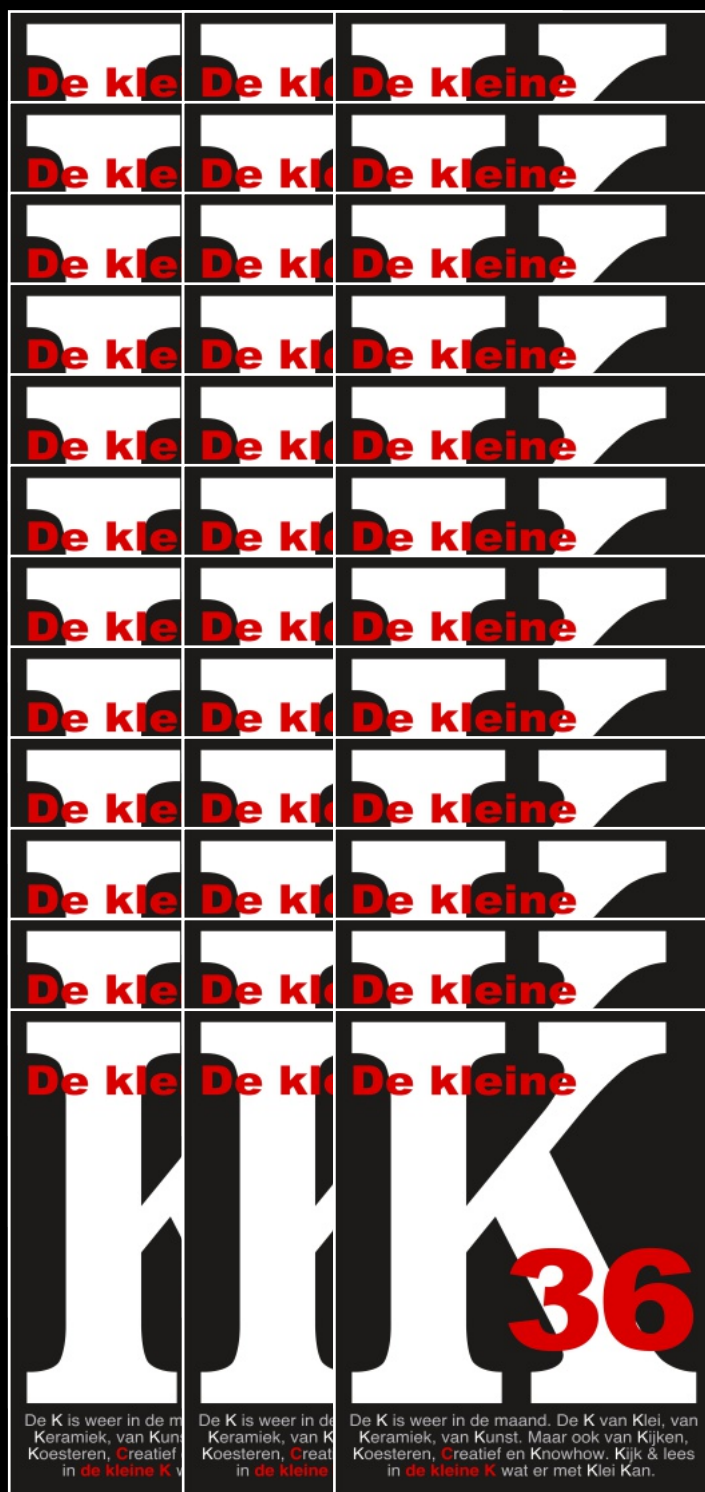
Inmiddels al meer dan 5.400 abonnees krijgen het magazine maandelijks in hun mailbox en duizenden anderen downloaden een nummer. Wij krijgen veel lovende kritieken. Over de mooie vormgeving, de saillante teksten, de actuele verhalen en de interessante knowhow.

Naast het digitale magazine is in juli 2016 het eerste boek gepubliceerd: *het grote K boek*. Met inspiratie en knowhow, voor amateurs en professionals. Ook dit boek blijkt aan een behoefte te voldoen en oogst veel waardering. Eind november 2017 kwam deel twee uit!

Al die lof komt niet alleen de uitgever toe, maar ook de schrijvers, die tot juli 2017 zonder beloning reisden en schreven. Dat hebben we veranderd. Daar is geld voor nodig. Bovendien willen we *de grote K* elk jaar uitgeven. Tot nu toe is deze investering uit eigen zak betaald, maar dat zal niet jaarlijks gaan lukken. We vragen geen abonnementsgeld om het magazine zo toegankelijk mogelijk te houden. En we vermijden subsidies om onafhankelijk te blijven.

Daarom zoeken we vrienden. Ondersteun deze plannen en word **vriend** van de *kleine K*. Of **Vriend**. Of misschien wel **VRIEND**. Als u zich aanmeldt, krijgt u jaarlijks een betaalverzoek per mail (geen incasso!) Klik daarvoor op de link op de volgende pagina.

Als u vorig jaar vriend, Vriend of VRIEND geworden bent, denkt u dan aan het overmaken van uw bijdrage? Voor de zekerheid sturen wij nog een herinnering in de juiste maand.

Maak de keramiekwereld mooier! Klik **hier** om vriend (€ 20) van de kleine K te worden

...of Vriend (€ 50) ...of VRIEND (€ 100)

en steun zo **de kleine K**, om elke maand een
mooi magazine te kunnen uitgeven en elk jaar
de papieren versie: **het grote K boek**

Natuurlijk kunt u ook gewoon doneren op IBAN

NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Een betaalverzoek staat voor u klaar (geldig tot
21 november): **€ 20** of **€ 50** of **€ 100**

WORKSHOP saggarfiring

Wil je kennis maken met
saggarfiring in een
elektrische oven? Kijk dan
op mijn **website** voor de
mogelijkheden.

www.jolandavandegrint.nl

Mis geen nieuwe films
van *de kleine K*!
Abonneer je op het
Youtube-kanaal

Tuinen Mien Ruys Dedemsvaart Oktober Keramiekmaand

Joka Boeke - Eefje van den Braak - Leo Broos
Janneke Bruines - Her Comis - Marieke Geerlings
Lei Hannen - Caroline Kuiper - Lia van Rhijn
Jannine van der Wel - Carla Wink - Floor de Wit

Bijzondere Tuinen, Bijzondere Keramiek

30.9.2018 t/m 31.10.2018

Tuinen Mien Ruys | Moerheimstraat 84 | 7701CG Dedemsvaart

Nirdosh Petra van Heesbeen

As en zout: keramisch goud

Nirdosh Petra van Heesbeen is een bekende naam in de Nederlandse keramiekwereld. Veel keramisten kregen van haar les. Zij kennen het enthousiasme voor het vak dat haar drijft.

Nirdosh Petra van Heesbeen (Waalwijk, 1949) is in 1974 afgestudeerd aan de Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving in Den Bosch. Ze was medeoprichter van de Grescompagnons (1973-1983). Deze groep bestond ook uit de keramisten Joop Beekwilder, Wim van Nuenen en Norman Trapman. Zij introduceerden de Franse gresklei in Nederland en bouwden als eersten in Nederland hun eigen hout-, gas-, en zoutovens. Tijdens haar buitenlandse reizen naar Duitsland, Frankrijk, Thailand, India en China heeft Nirdosh veel onderzoek gedaan naar traditionele stookwijzen. Dit was niet alleen inspiratie voor de ontwikkeling in haar eigen werk, maar ook voor de vele lezingen die ze verzorgde.

Nirdosh gaf veel beginnende keramisten les en coachte talloze aankomende kunstenaars. Haar

enthousiasme over de ontdekkingen die zij in haar eigen werkplaats deed, wilde ze met anderen delen. Met veel leerlingen heeft ze nog contact en met haar praten over haar vak blijft inspirerend voor wie in keramiek geïnteresseerd is. Het lesgeven heeft nu plaatsgemaakt voor coachingsgesprekken met zowel professionele als aankomende keramisten. Tentoonstellingen in binnen- en buitenland zijn er uiteraard nog steeds.

Techniek

Nirdosh is een begaafd draaier. Het is een soort overgave die haar in een meditatieve staat brengt. Een steeds terugkerend ritme van draaien, afdraaien, afwerken. Het geeft rust. Het patroon is ook een ritme dat in het leven zit. Het is een vast onderdeel dat voorafgaat aan het spel.

Op de vorige pagina: Theepot, 2016, porselein, gestookt in anagama oven, h 20 cm ▼ Theepot, 2016, porselein, gestookt in anagama oven, zilveren hengel, h 15 cm. Foto's bij dit artikel, voorzover niet anders vermeld: Pascal Vangysel

Als de vorm er eenmaal is, mag hij zijn eigen dansje doen. Dat is niet tevoren te bedenken, het ontstaat. Het is als een gesprek met de vorm. 'Tijdens het draaien neem je geen afstand,' zegt ze, 'dat doe je pas bij het afwerken.' De afgelopen 40 jaar veranderde haar werk. 'De techniek is belangrijk, maar naarmate de techniek meer een deel van jezelf wordt, kun je het object een eigen ontwikkeling gunnen. Loslaten is belangrijk, omdat het werk dan spel kan worden.' Van objecten met een perfecte beheersing van de techniek, in een strak keurslijf van vorm en decoraties, veranderde het naar speelsere vormen. Het waren de resultaten van de ontdekkingen die ze in haar werkplaats deed. Het vuur werd belangrijker. De perfect gedraaide objecten van porselein kregen in een houtoven hun prachtige uitstraling. 'De as doet zijn werk; de kleuring is – afhankelijk van de plaats waar het stuk in de oven heeft gestaan – meer of minder intens. In de loop der jaren heb ik geleerd om dichterbij het stuk te blijven waar ik mee bezig ben: dan kan het spel beginnen.'

Vuur

Het vuur is een belangrijk aspect in het werk. Het hoort bij de manier waarop zij als keramist naar haar werk kijkt. Aan het object moet je het spel van het vuur kunnen voelen. Er is een duidelijke ontwikkeling in de manier waarop zij daarmee omgaat: van een heel beheerste hoogstaande techniek naar meer loslaten en het vuur het werk laten doen. Dat is het spel dat haar boeit. Vuur is het element waardoor wij ons als mens konden ontwikkelen. Het hele proces van het winnen van de klei tot het uiteindelijke product, heeft iets magisch. In het Westen zijn we verwend: de klei komt uit een pak en je kunt er zo mee aan de gang. We kunnen over elektrische ovens beschikken die we kunnen programmeren op een automatisch proces dat relatief snel verloopt. We vergeten dat er heel veel moet gebeuren voor we een product kunnen laten zien. In La Borne (FR), waar Nirdosh een deel van het jaar werkt, wordt steengoedklei gewonnen. Voordat die geschikt is om te verwerken, moet hij gezuiverd en op dikte gemaakt worden. Ook het stoken in een houtoven vraagt specifieke vaardigheden en geduld. Wie het langer doet, leert hoe het vuur te be-

Op de vorige pagina: Theepot, porselein, 2018, zoutverglaasd, zilveren hengsel, h 15 cm ▼ Boot, steengoed, zoutverglaasd, 15 x 30 cm

heersen. Je weet dat je handelen invloed heeft op het uiteindelijke resultaat. Het is 'gewoon werken', maar het beheersen van technieken als reductie, re-oxidatie en temperatuuropbouw is een voorwaarde.

Gedurende haar halfjaarlijkse werkperiode in La Borne stookt Nirdosh met hout, onder andere in anagama's. Vijf dagen en nachten lang houdt ze die op een temperatuur van 1300 °C en dat geeft een enorme asafzetting op het werk. Ze stookt ook met zout, maar dat gebeurt voornamelijk in Nederland in een, mede door haar ontwikkelde, gasgestookte dekenoven.

Ontwikkeling

De laatste jaren maakt Nirdosh ook installaties, omdat ze dan niet gebonden is aan het formaat van de oven. Daarnaast bieden installaties de mogelijkheid andere vragen aan de orde te laten komen. Voor *Vreemd Verlangen* maakte ze afdrucken van bomen en van een litteken dat ze opliep. Die afdrucken verbond ze met een zijden

draad aan elkaar. Het laat de genezende kracht van de natuur zien. Bovendien versnelt het de tijd: wat eens een open wond was, wordt een merkteken dat langzaam verbleekt.

In de installatie *High Tea Low Tea* onderzoekt Nirdosh de vraag of er een eindpunt aan perfectie is... Is het een beginpunt voor iets nieuws? Het antwoord ligt in de toekomst. Deze installatie is nu voor het eerst te zien in haar volgende tentoonstelling.

Patty Ament

Nieuw werk van Nirdosh Petra van Heesbeen is van 18 november 2018 tot en met 1 januari 2019 te zien bij:

Galerie del Campo

Drijberseweg 12

9418 PW Wijster

www.galriedelcampo.nl

Op de vorige pagina: *Plastiek, steengoed, zoutverglaasd*, h 75 cm ▼ *Vreemd verlangen* (detail), 2016, porselein, zoutverglaasd, gesponnen en ongesponnen zijde, 40 x 100 cm, foto: Nirdosh Petra van Heesbeen

Op de volgende pagina: *Theepot*, 2018, porselein, gestookt in anagama oven, h 25 cm, foto: Nirdosh Petra van Heesbeen

Ana Oosting

Artistieke duizendpoot

Ana Oosting is niet het type kunstenaar dat zich opsluit in haar atelier en vanuit het hoofd nieuw werk begint te maken. Vanuit een diep wortelende fascinatie voor de wereld in ons en om ons heen reageert ze op dingen die haar opvallen. Belangrijkste inspiratiebron zijn de biologische en ecologische structuren waarin wij, menselijke en niet-menselijke wereldbewoners, gevangen zitten.

Met plezier denkt [Ana Oosting](#) (Amsterdam, 1985) terug aan Coco Rumoer. 'Daar knutselde ik in mijn jeugd. Heerlijk. Het gevoel dat de wereld verdwijnt terwijl je ergens mee bezig bent...' Dat ze kunstenaar zal worden, lijkt in die tijd onwaarschijnlijk. 'Ik kon nooit goed iets namaken. Dus ik dacht: *Dan ben ik ook geen kunstenaar!*' Gefascineerd door de vraag hoe dingen werken, vooral de mechanismen van het leven, gaat ze neurowetenschappen studeren. Als ze aan haar master kan beginnen, mag ze echter onverwacht op de Rietveld

aan de slag. De keuze is snel gemaakt: 'Ik dacht: *Als ik deze kans laat lopen, heb ik er mijn hele leven spijt van.*'

Loslaten

Het basisjaar is pittig. Alles is nieuw en Ana heeft nog geen beeld van zichzelf als kunstenaar. De lessen van Gijs Assmann openen een perspectief. 'Hij zei: 'Ga werk maken en maak het lelijk. Laat los. Klei wil toch iets anders. Dwing het dus niet. Ga er gewoon mee aan de gang.' Voor Ana, die tot dan toe vastzit in de ge-

*Op de vorige pagina: **Entomomania 1**, 2012, porselein, visdraad, metaal, Ø 3 m x 6 m ▼ **Reticulum Illuminato**, 2012, porselein, Ø 20 cm. Op de volgende pagina: **Redundant**, 2012, porselein, celadonglazuur, 20 x 40 x 60 cm
Alle foto's bij dit artikel: Ana Oosting*

▲ **Redundant**, 2012, porselein, celadonglazuur, 20 x 40 x 60 cm

Op de volgende pagina: **The Inside Out, The Outside In** (modulaire objecten van keramiek), 2017, steengoed, terra sigillata, Ø 4 m x 50 cm

dachte dat haar werk strak moet zijn, ergens op moet lijken en voor 'design' moet kunnen door- gaan, is het een verademing. 'Ik ben redelijk rationeel ingesteld. Dat werkt eigenlijk tegen me. Dus juist dat loslaten was heerlijk!' Ze kiest voor klei en meldt zich aan bij de keramiekafdeling.

Sculpture Factory

Met de afdeling gaat Ana naar China, naar Jingdezhen. Daar, in de Sculpture Factory, leeft ze zich uit. Geïnspireerd door het Chinese spreekwoord 'Als een vlo op het hoofd van een kale man' maakt ze de serie *Redundant*. Ze werkt er ook aan een theeservies waarin kippenpoten de hoofdrol spelen. Ze leert het materiaal door en door kennen. 'Ik vind porselein geweldig. Het is moeilijk om mee te werken, maar op een gegeven moment voel je wat dat spul wil: de krimp, hoe ver je het kan duwen, wanneer het gaat scheuren.' Tegelijk leert ze de drempelverlagende kwaliteit van het materiaal kennen. 'Het werkt als een lokkertje. Iets afstotelijks wordt in porse-

lein mooier, toegankelijker.' Het is een belangrijk artistiek inzicht. 'Met die perspectiefverschuiving kun je iets doen.'

Entomomania

Hoe? Ana verduidelijkt het aan de hand van *Entomomania* (Insectengekte), een werk dat ontstaat in China, waar insecten alom aanwezig zijn: ze verdringen zich 's avonds tegen de horren van haar kamer en worden op een gegeven moment zelfs als gerecht opgediend. 'Ik vind insecten echt geweldig mooi, maar ook eng.' Door insecten van porselein te maken, verschuift er iets. 'In plaats van vies en lelijk, worden ze schoon en mooi.' In de Oude Kerk hangt Ana een zwerm porseleinen insecten op. Dat de insectenwolk qua vorm een gelijkenis met de aanwezige kroonluchters vertoont, berust niet op toeval. 'Er ontstaat een verwijzing naar de Bijbelse sprinkhanenplagen. Tegelijk roept het vragen op: Hoe mooi of lelijk zijn die vieze dingen eigenlijk? Zijn ze een plaag of (zoals de kroon-

▲ *The Inside Out, The Outside In*, 2017, steengoed, terra sigillata, 150 x 200 x 50 cm

Op de volgende pagina: *Drifting in Open Water*, 2018, tyvek, motor, hout, visdraad, oralite 5600, Ø 3 m x 3 m

luchters) functioneel? Hoe verhoud je je tot die beesten? Dezelfde vragen zitten verscholen in *Reticulum Illuminato*, een werk gebaseerd op de netmaag van een koe.'

Wondere wereld

Deze gelaagdheid keert in Ana's werk steeds terug. 'Ik ben veel met onderzoek bezig. Vooral ecologie, de staat van de wereld... Vragen over de toestand waarin we zitten. Ik kan me best overweldigd en machteloos voelen. Hoe ga je daarmee om? En hoe kun je kunst inzetten om te zorgen dat mensen niet nog passiever worden? Ik vind de wereld... de evolutie... hoe dingen werken... vooral ook het niet-menselijke... echt geweldig mooi. Als je dat kunt overdragen, gaan mensen misschien denken: *Dit is goed! Dit moet bewaard blijven!*'

Beweging

Keramik heeft Ana ontketend. Ze grijpt elke kans aan om haar horizon te verbreden. In New York leert ze animeren. 'Ouderwets tekenen op papier. Opeens kon alles gaan bewegen. Dat was magisch.' Vanaf dat moment begint beweging in haar werk een belangrijke rol te spelen. 'Enerzijds als een lokkertje, omdat beweging de

aandacht trekt.' Anderzijds uit verwondering over alweer een fascinerend fenomeen. 'Ik wil laten zien wat het mechanisme van de beweging is.'

Keramik?

In eerder werk is Ana al andere materialen gaan gebruiken en, altijd nieuwsgierig naar nieuwe kennis en inzichten, is ze in Den Haag met de masterstudie ArtScience begonnen. In de opleiding staan nieuwe technologieën centraal, van performance art tot geluidskunst en video. Nadat ze enthousiast vertelt heeft over plannen om iets met de geluiden van klei te gaan doen, komt de vraag op: Heeft keramik nog wel een plaats in haar werk? Ana aarzelt niet: 'Klei is voor mij een middel. Een heel fijn middel, maar wel echt een middel. Voor *Drifting in Open Water* ben ik bezig geweest met origami-achtige vormen en de bewegingen die je daarmee kunt creëren. Gebaseerd op plankton eigenlijk. Ik wilde iets met vrijheid doen, de vrijheid van een organisme in de zee. En de bewegingen daarvan. In dit geval heb ik gekozen voor tyvek, een soort weerbestendig papier. Maar klei komt zeker terug.'

Sander Hendriks

Marit Kathriner

Deirdre McLoughlin, **Waterwork IV en V**, 2018, 30 x 22 x 28 en 33 x 30 x 22 cm, foto: Rob Bohle

Deirdre McLoughlin, **Reds**, 2018, 13-20 cm, foto: Deirdre McLoughlin

Meer dan klei

Nieuw: onze catalogi Biscuit en mallen, Ovens en Penselen

Biscuit en mallen

Informatie en prijzen
2018

Ovens

Informatie en prijzen
2018

Penselen

Informatie en prijzen
2018

Nieuwe foto's en betere, overzichtelijkere lay-out per categorie

Er komen er nog meer. Download van onze website of haal een geprinte versie af in de winkel

Oudeweg 153 – 2031 CC Haarlem
023 - 5424416 – info@keramikos.nl – www.keramikos.nl
Dinsdag t/m vrijdag 08.30 - 17.00
Zaterdag 09.00 - 16.00

Bijna 6000 abonnees bereiken? **Adverteer** in de kleine **K**

DIT IS EEN REGELADVERTENTIE. Dus zonder plaatjes. En dus goedkoper: maar € 1,50 / regel. Naar wens uitgevoerd: met **kleur**, **cursief** of **vet**. **EEN GROTE KOP KOST NIETS EXTRA!** Er gaan dan wel minder tekens op een regel... Dit jaar de eerste plaatsing gratis! Deze advertentie kost € 10,50. [Klik](#) om contact op te nemen.

Advertentiemateriaal voor het volgende nummer graag aanleveren voor 15 november

Te koop

Villa op Aruba met keramiekatelier van 6x12 mtr. en v.v. krachtstroom.
Zie: www.bringamosa.com

Kleispul

klei, gereedschappen,
grondstoffen, glazuren
Musselweg 119, Mussel
www.kleispul.nl

LA CÉRAMIQUE

KERAMIEKCURSUSSEN IN FRANKRIJK

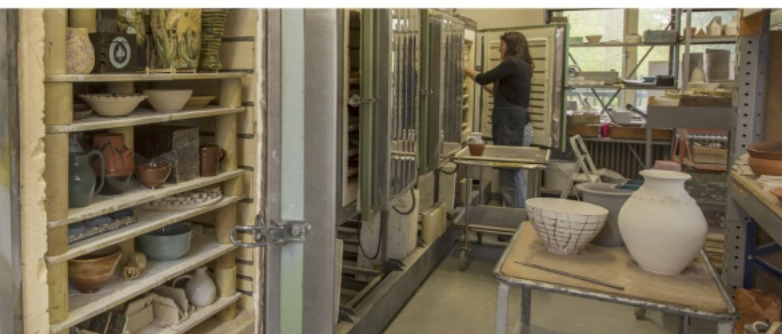
Leren en genieten in Cordes sur Ciel of La Borne
Werken onder leiding van professionele keramisten

In 2018 onder andere:

Monika Debus - Zoutglazuur bij lage temperatuur
Pep Gomez - Decoraties op steengoed
Fernand Everaert - Terra sigillata
Fritz Rossmann - Porselein
Richard Dewar - Zoutglazuur
Shozo Michikawa - Klei op z'n Japans

Klik hier
voor deze en veel meer cursussen
of kijk op www.laceramique.com | +33 (0)563537297

**Nederlandse
Keramiekopleiding**

KRIJG EEN KICK VAN KERAMIEK!

Wij zijn hét opleidingsinstituut voor professionele cursussen en masterclasses! Voor zowel de beginnende als de gevorderde keramist...

Het complete cursusaanbod en het inschrijvingsformulier staan op onze website!

Nederlandse Keramiekopleiding

Winterdijk 4a, Gouda
0182 - 515 274
www.keramiekopleiding.nl

CURSUS DRAAIEN

VEGHEL: DINSDAGAVOND 19:00 - 22:00
DORDRECHT: WOENSDAGOGHTEND 9:30 - 12:00

***kom gerust eens vrijblijvend
kijken en meedoen
tijdens de lessen***

**Les info: olaf@olafstevens.com
0654910893**

VEGHEL

Phoenix Cultuur (CHV Noordkade)
Verlengde Noordkade 10-12
5462 EH Veghel

DORDRECHT

ENERGIEHUIS ToBe
Lokaal 113
Noordendijk 148,
3311 RR Dordrecht

www.olafstevens.com

Knowhow

De expert: Jolanda Verdegaal

Natuurlijke vormen en structuren zijn de basis van het werk van Jolanda Verdegaal. Ze combineert klassieke vormen met een verweerde huid, diep gescheurd en contrasterend gekleurd. Het is een tegenstelling van toeval en precisie: nauwkeurig werken en toch loslaten. Een interessante combinatie.

Jolanda Verdegaal ('s-Gravenhage, 1952) had altijd al een voorkeur voor klei als werkmateriaal. Ze kende het van haar lerarenopleiding Beelden- de Vorming en toen ze na de komst van haar kinderen ophield met lesgeven, was keramiek een voor de hand liggende keuze. 'Ik startte op de Vrije Academie in Delft, eerst bij Coby Haan- appel en later bij Peter Terwiel. Naderhand ging ik daar ook lesgeven. Ons team van 'gretige' ke- ramiekdocenten probeerde van alles uit: (naked) raku, pitfire, veldovens, speciale draaitechnieken en nog veel meer. Ook het werk van de Koreaan

Seung-ho Yang kwam voorbij: gescheurde, ver- weerde oppervlakken, deels op de draaischijf, deels met de hand gemaakt.'

Yang is als keramist bekend voor deze tech- niek, die hij sinds 1981 toepast. Hij was destijds, tijdens het Ceramic Millennium in 1999, in Nederland te zien. Met de voeten in de klei. En ook met die aansprekende combi- natie van ruwe gebarsten klei en kleine natuurlijke elementen zoals takjes hout.

▼ Urn met kaarshouder (in opdracht), 2018, Ø 21 cm. Op de volgende pagina: **Boat Petroglyph I**, 2-delig, 2012, h 30 cm

Het Delftse team stortte zich op deze aantrekkelijke techniek. Jolanda was degene die daar uiteindelijk mee doorging. 'Ik vind die textuur van verweerde of verouderde oppervlakken een ongelooflijke schoonheid hebben. Sedimentaire gesteenten, boombast, gedroogde modderpoelen, fossielen. Ik wil ze zien én voelen. Ik wilde het helemaal op de draaischijf voor elkaar krijgen en dat is gelukt. Het heeft tijd gekost om mijn eigen concept te ontwikkelen, zowel technisch als artistiek. Desondanks wil het nog wel eens mislukken. Het is een veeleisende techniek. Alles moet kloppen: de samenstelling van de klei, de juiste zachtheid (héél zacht), de wanddikte bij het draaien, de dikte van het glazuur... Ik moet er vooral mijn hoofd bijhouden. Even niet opletten en de wand scheurt door. Een klein kiertje kan ik later nog wel oplappen, maar meestal moet het over, omdat de pot zijn samenhang verloren is.'

Goud

De meeste objecten krijgen een accent. Dekfels completeert Jolanda met een geboetseerd element dat de vorm of de structuur versterkt.

▼ *Do ut des*, 2016, Ø 22 cm. Op de volgende pagina:
Lidded pot with monolith, 2018, Ø 21 cm

'Ik gebruikte vroeger drijfhoutjes die ik op het strand verzamelde. Maar vaak was het hout al te veel aangetast en te zacht. Daarna ben ik mijn houtjes gaan boetsen zodat ik ze niet hoefde te lijmen. Meebakken is veel eenvoudiger.' Daarnaast is goudluster favoriet. 'Dat gebruik ik graag, al krijg ik er vaak commentaar op. Mensen zijn huiverig voor goud, ze associëren het vaak met 'goedkoop' of vinden het decadent. Maar het versterkt de kleur van mijn werk en de metaalglans vormt een prachtig contrast met de droog-matte huid ervan. Goud wordt trouwens wereldwijd gezien als iets kostbaars, ook in spirituele zin, als symbool voor wijsheid, de zon, het goddelijke. Religieuze symbolen krijgen met goud een extra lading.'

Op de volgende pagina's laat Jolanda zien hoe zij haar techniek toepast.

Klik **hier** voor de speciaal voor de *kleine K* gemaakte film over het maken van een object door Jolanda Verdegaal

1. Ik gebruik voor het draaien een mengsel van drie verschillende klei-soorten die allemaal verschillen qua chamotte: grof, fijn en poeder. Zo'n mengsel geeft straks mooie scheuren.
2. Ik trek de klei op en maak de voet en de hals wat smaller.

3. Zo houd ik in het midden extra dikte om straks mee te kunnen werken: daar komt de bolling. De wand mag niet te dun worden, want dan zakt hij door. Van binnen ziet hij er als een rechte cilinder uit, aan de buitenkant zit een bolling.
4. Een glad oppervlak is belangrijk voor het ontstaan van mooie scheuren.

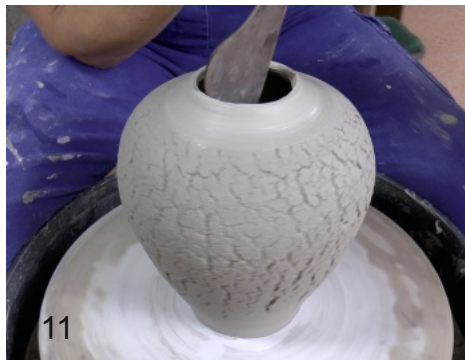
5. Ik breng vervolgens op de hele wand slib aan waar kaolien in zit en ook een beetje ball clay voor de hechting.
6. Daarna droog ik de buitenkant van de pot heel snel met twee verfbRANDERS. Ik moet wel oppassen om niet te lang of te kort te drogen: de binnenkant moet vervormbaar blijven en de buitenkant moet droog genoeg zijn om te kunnen scheuren.

7. En dan draai ik hem met één hand verder van binnen uit.
8. Doordat er op het oppervlak nu een hard korstje zit, ontstaan er scheurtjes.

9. Ik droog nog een keer met de branders en bol de vorm met de hand verder uit.
10. De scheuren beginnen al mooi te ontstaan.

11. Dan ga ik verder met de draaistok om de pot nog verder uit te bollen.
12. Ik vind de hoek van de voet naar de buik iets teveel. Dat sla ik terug met een slaghout. Dat kan natuurlijk niet tijdens het draaien, zoals je normaal doet.

13. Dan ga ik een dekselrand maken. Ik maak het iets vochtig en maak dan met een halve wasknijper een richeltje.
14. Ik ga de binnen- en buitenmaat van het deksel opmeten. Ik noteer die altijd in een schrift. Soms vragen mensen of ik nog 'even' een dopje wil maken als het kapot is gevallen. Vandaar.

15. Voor ik de pot met een snijdraad van de schijf afhaal, draai ik eerst de voet zoveel mogelijk af. Niet teveel, want de pot is natuurlijk nog zacht. Ik föhn nog wat om de scheurtjes nog duidelijker eruit te laten komen.
16. Vervolgens maak ik het dekseltje. Dat draai ik van de mast. Voor de maat gebruik ik mijn vinger als leidraad, dat komt bijna altijd goed uit.

17. Dan vorm ik het deksel verder.
18. Met mijn krompasser check ik telkens de maat.
Om te voorkomen dat het kleine dekseltje vervormt als ik het eraf haal, droog ik het wat.

19. Na een dag kan ik afdraaien. Dat kan ik niet overal doen, anders raak ik de scheurtjes kwijt. Daar heb ik al bij het draaien rekening mee gehouden. Ik zet de pot in een klokvorm, omdat hij anders niet blijft staan.
20. Door de chamotte krijg ik bij het afdraaien open gaatjes, die draai ik even dicht.

21

22

21. Ik vorm de standring.
22. Ik doe veel met mijn duimnagel, vooral in de kleine hoekjes.

23

24

23. Een nummer en mijn naam komen in de bodem.
24. Ook het deksel moet verder bewerkt worden. Ik zet het los op de draaiplaat. Het moet door het beetje slib eronder vast blijven zitten. Met mijn nagel zet ik paslijntjes op de plaat om het deksel goed in het midden te kunnen krijgen.

25

26

25. Ik gebruik een mirette en een naald voor het afdraaien en tot slot een metalen lomer. Daarna maak ik het midden wat vochtig en zet er een klein balletje klei op.
26. Daar draai ik een langwerpig knopje van op de dop. Voordat ik het dopje oppak, droog ik het snel met twee branders, dan beschadigt het niet zo snel.

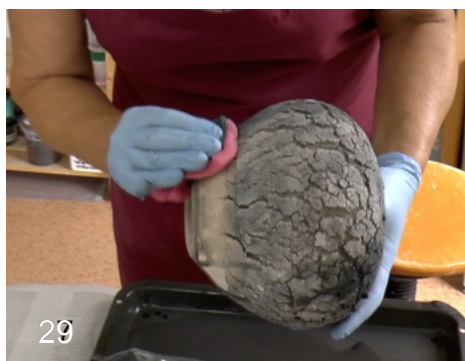
27

28

27. Na de biscuitstook was ik de pot in met kobaltoxide om de barstjes te benadrukken. Afhankelijk van de kleur die ik er daarna overheen zet, wordt het kobalt niet alleen maar blauw, maar wordt het donker.

28. Ik heb een sterke kobaltoplossing gemaakt met water. Eerst kwast ik het over het hele oppervlak, ook over mijn naam en nummer. Kobalt is giftig, dus ik heb handschoenen aan.

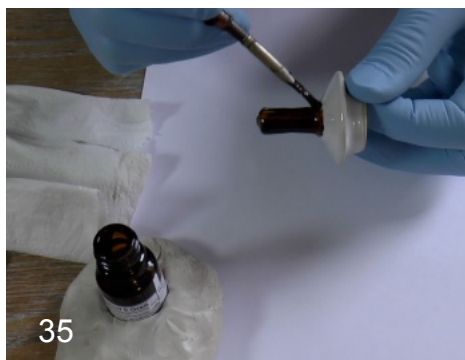
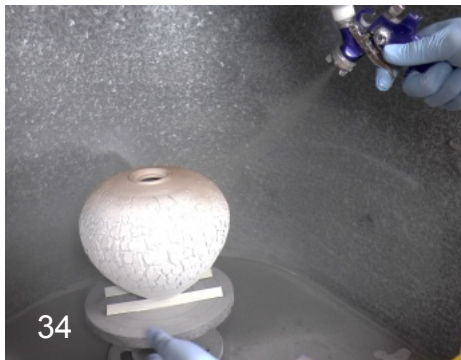
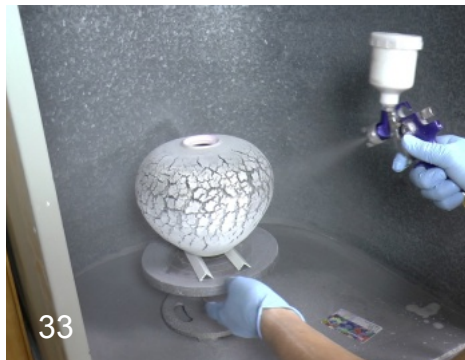
29

30

29. Na het inkwasten, spons ik het er weer af. Daar verslijt ik heel veel sponsjes mee. Het oxide blijft achter in de groeven. Ik laat de pot daarna goed drogen.

30. Voor ik de binnenkant kan gaan glazuren, moet ik de buitenkant goed afdekken, zodat het glazuur er niet overheen kan lopen.

31. Ik heb glanzend transparant glazuur aangemaakt, waaraan ik in dit geval tin heb toegevoegd om hem wit te maken. Ik gebruik glanzend, omdat ik het ook gebruik op de rand waar later luster op komt. Bij het uitgieten, schud ik de pot aan het eind wat heen en weer, want er blijft anders altijd wat glazuur achter in de pot. Ik verwijder plastic en tape en spons het randje netjes.

32-34. Voordat ik de buitenkant ga spuiten, zeef ik het glazuur goed. Dit is een heel droog glazuur, want het moet een beetje een steen- of schorsachtig uiterlijk krijgen. Ik spuit eerst dit glazuur met een beetje tin erdoorheen op de voet, zodat die straks niet te crèmeachtig afsteekt bij de rest, aangezien op de voet maar weinig kleur komt. Dan zet ik de pot op zijn voet en spuit het glazuur zonder tin. Tot slot spuit ik de kleur eroverheen – hetzelfde glazuur met een oxide of pigment erin. Dat doe ik met opzet in een aparte ronde, omdat ik een kleurverloop wil bewerkstelligen op de wand: boven spuit ik wat dikker dan beneden.

35-36. Na de gladbrand op 1220 °C breng ik luster aan, zowel op het randje van de pot als op het dopje. Ik ontvet het eerst met alcohol, omdat ik het eerder met mijn vingers heb aangepakt. Om die reden zet ik het na het aanbrengen van het luster, ook meteen op een stukje ovenplaat, dan hoef ik het niet meer aan te raken. Ik gebruik platina- en goudluster in mijn werk. Luster is erg duur. Om te voorkomen dat het flesje omvalt terwijl ik bezig ben, zet ik het altijd in een stuk klei. Ook luster is gevaarlijk, daarom doe ik opnieuw handschoenen aan en zet de deur altijd op een kier. Met een klein kwastje breng ik het luster in één laag aan. Tot slot vindt de lusterstook plaats op 800 °C.

37. En dit is dan het eindresultaat!

Objectfoto's: Jolanda Verdegaal

Procesfoto's: Mels Boom

Foto pagina 34: Yna van der Meulen

De grote K

Het nieuwste deel is uit!!

Ook deze nieuwe *grote K* is een bron van inspiratie en knowhow en mag in geen enkel atelier ontbreken.

Belangrijke vragen komen aan de orde: Hoe vind ik mijn eigen weg, mijn eigen stem, mijn eigen manier om me in klei uit te drukken? En als ik die wel al gevonden heb, hoe realiseer ik dan mijn werk? Met welke materialen, technieken en gereedschappen? Bekende en beroemde kunstenaars geven in dit boek hun persoonlijke antwoorden. En geven bovendien inzicht in hun technieken met duidelijke voorbeelden. U kunt ze stap voor stap volgen.

U kunt dit nieuwe deel bestellen in de **webshop** van de *kleine K*.

Het grote K boek 2

HET grote KERAMIEK inspiratie en knowhow BOEK
Mels Boom, 2017, Stichting k+K, 256 pagina's,
A4 (210 x 297 mm), paperback, genaaid, gedrukt op
papier met FSC-merk, kleur, Nederlandstalig,
ISBN 978-90-825430-1-8, € 35,-.

Het is het jaar van de K. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, Creatief en Knowhow. Kijk & lees wat er met Klei Kan.
Mels Boom

Reacties op de boeken:

‘Dat is goed nieuws! Die gaan we weer bestellen!’

‘Weer mooi werk geleverd!’

‘Een uitzonderlijk kwalitatief boek dat de keramiek behandelt met eerbied en diversiteit.’

‘Verrassend, interessant, fraai vormgegeven boek. Ben er blij mee!’

‘Ook in dit boek fantastische foto's en achtergrondinformatie. Top!’

‘Een musthave!!! Ik ben er heel blij mee!’

‘Ik vind het ook een prachtig en inspirerend boek. Bedankt eveneens voor de correcte levering.’

‘Mooi boek: ik heb er net heerlijk in zitten lezen.’

‘Dankjewel voor zoveel pracht en weelde.’

‘Fantastisch boek! Kan ik iedereen aanbevelen!’

‘WOW!! The book came in the mail. It is GLORIOUS!’

CMC

CMC is de afkorting voor (natrium)carboxymethylcellulose. Het wordt in de handel verkocht onder merknamen als Tylose, Pehatine, Peptapon, Optapix en Veegum. Het is een synthetische organische gom die veel toepassingen op allerlei terreinen kent, onder andere als verdikkingsmiddel in voedsel, tandpasta en dergelijke, maar ook in verf, papier en wasmiddelen. Het heeft het E-nummer E466. De stof wordt geproduceerd van cellulose uit houtpulp, oud papier of lompen.

In de keramiek past men de stof met name toe als zweefmiddel om uitzakken van glazuren te voorkomen. Bovendien maakt het de droge glazuurlaag harder, waardoor die veegvast wordt.

Samenstelling

De chemische formule van CMC is variabel. In ieder geval is de basis cellulose, met daaraan verbonden carboxymethylgroepen. Elk merk heeft weer zijn eigen specifieke samenstelling. Tijdens de stook verbrandt CMC.

Klei

Er zijn toepassingen voor CMC, maar die worden mede in de technische keramiek gebruikt: bij het persen van massa's en bij de samenstelling van kleimengsels voor extrusie.

Glazuur

CMC maakt een glazuurmengsel dikker. Het verbetert de suspensie en voorkomt dus dat (zwaardere) bestanddelen naar de bodem zakken, waardoor de samenstelling van (het bovenste deel van) het glazuur zou veranderen. Door zijn verdikkende werking is deze grondstof geschikt om kwastglazuren mee te maken.

Toevoeging van CMC aan een glazuur lukt het best door de stof eerst in warm water op te lossen (2-4% bij gedeeltelijke vervanging van het glazuurwater en 30-50% als toevoeging aan een al gemengd glazuur), te laten geleren en pas daarna stapsgewijs aan het glazuur toe te voegen. De hoeveelheid die nodig is, valt moeilijk vast te stellen, want deze is afhankelijk van de samenstelling van het glazuur. Vooral glazuren met weinig kleibestanddelen hebben baat bij toevoeging van CMC.

CMC kan vanwege zijn organische karakter een voedingsbodem voor bacteriën vormen. Daarom is het beter de gom te mengen met gedestilleerd water en/of een bacteriedodend middel toe te voegen. Lang laten staan kan anders tot stank en onfrisse toestanden leiden.

Veiligheid

Deze grondstof wordt als ongevaarlijk beschouwd.

Kosten

Circa 60,- €/kg.

Chinese decals

Reinhilde Van Grieken reisde dit jaar naar China en ontdekte nieuwe mogelijkheden met decalcomanie.

Om mijn collega Margot Thyssen te assisteren, was ik eind januari van dit jaar op het Kleisymposium te Eindhoven. Daar leerde ik Willy van Bussel kennen. Hij is gekend om zijn mooie, flinterdun gedraaide porseleinen potten. We mochten bij hem thuis logeren. Met een heerlijke schotel, voldoende wijn en een gezellige babbel brachten we de avond door. Als bedankje gaf ik hem een mand met Belgische bieren en mijn portfolio. Terwijl hij die doorbladerde, vroeg hij of we misschien geïnteresseerd waren om mee te gaan naar de Taoxichuan Spring Market in Jingdezhen, want er waren nog geen Belgen vertegenwoordigd in de reeds geselecteerde groep.

Je ziet mijn werk nooit op een markt. Mijn beelden hebben veel ruimte nodig, al zijn ze soms heel erg klein. Trouwens, op een bedrijvige plaats vindt niemand de stilte om naar de betekenis en de inhoud van een beeldhouwwerk te zoeken, wat voor mijn werk toch belangrijk is.

Dat er in China ook een tentoonstelling gepland was, boeide me wel. Twintig landen zouden daar vertegenwoordigd zijn, 58 keramisten en glaskunstenaars gingen hun werk tentoonstellen. Daar wilde ik wel bij zijn.

Het ging allemaal heel vlug: voor ik het echt besepte, zaten Margot en ik al op het vliegtuig richting Azië. We zijn daar goed ontvangen en de ervaring was zalig, soms hilarisch. In een overvolle aula kreeg ik bulderend luid applaus al voor ik aan mijn presentatie begonnen was, want ik sprak traag en met lang-gerekte rollende R mijn naam uit, omdat de vertaalster mijn assistentie daarvoor vroeg. Ze kreeg, ondanks veel moeite en na enkele vergeefse pogingen, hem echt niet uitgesproken.

Zoals bij de ontdekkingsreizigers – reeds vele eeuwen geleden – gebeurde er ook nu bij mij iets tijdens het reizen. Indrukken werden opgeslagen, interessante

▼ *Kommen met blauwe en rode decals (eindresultaat), 2018*

nieuwigheden werden aangekocht en de verrijkingen werden, eenmaal terug thuis, verweven in het verdere leven.

Ik besef natuurlijk maar al te goed, dat ik lang niet de eerste Europeaan ben die ooit decals uit China meegebracht heeft. Maar goed, ook ik kocht een heleboel decals en transfers waarmee ik vervolgens aan de slag ben gegaan. Het past volledig in mijn huidige werk.

Mijn recente werk gaat over incest en kindermisbruik in het algemeen. Een onderwerp dat nog steeds in de doofpot gestoken wordt, meer dan waarschijnlijk ook in China. Via de decals op mijn werk is er een link met de pronkerige vazen, die vroeger vaak op de vensterbank stonden. Ze werden met hun mooiste zijde naar de straatkant gedraaid. Heel de

wereld kon de schoonheid en de rijkdom van het gezin zien, maar niemand durfde in het potje te kijken. Ik giet al deze vazen tot op de bodem leeg.

Ik ben van plan om in de toekomst, al kan dat nog een jaar of twee duren, een grote tentoonstelling samen te stellen. Het zal een samenwerking zijn met schrijver, dichter Ivo Konings. Hij heeft ooit met zijn eerste boek de debuutprijs voor literatuur gekregen. Zijn gedichten, speciaal voor mijn werk op maat geschreven, worden via transfers verwerkt in mijn sculpturen.

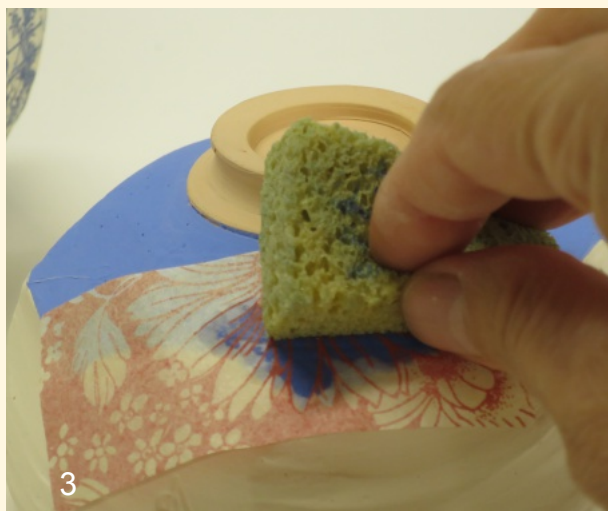
En... de Chinese decals: daarvan laat ik hieronder zien hoe ik het doe.

Reinhilde Van Grieken

Op het volgende Kleisymposium op 26 januari 2019 te Eindhoven zal Reinhilde één van de gastsprekers zijn.

Haar werk is ook te zien op: European Prize for Applied Arts van 20 oktober t/m 20 januari 2019 in [Les Anciens Abattoirs](#), Mons, België.

1. De Chinese decals zijn prints met pigmenten gedrukt op fijn rijstpapier. 2. Voordat ik de decals aanbreng, kwast ik eerst onderglazuur op de ruwbak. 3. Op het blauwe en witte onderglazuur druk ik de decals met de pigmenten door met water en spons. Daarna verwijder ik het papier. 4. De decals zitten er op.

5

6

7

8

5. De linker pot heeft alleen blauwe decals op wit onderglazuur.

6. Daarna breng ik op de bovenkant ervan een lijntje aan met rood onderglazuur.

7. Bovenaan de rechter pot heb ik een lijntje van rode decal overgeprint. Alles is nu klaar voor de

tweede stook: de decalstook op 700 °C.

8. Het geglazuurde eindresultaat na de derde stook, de glazuurbak.

▼ Een compositie met decals uit China, met teksten, 62 x 27 x 27 cm

WAT & HOE

▲ Werk met rode decals uit China op groen onderglazuur. Transfers met tekst en tekeningen, 2018, 36 x 27 x 34 cm

◀ Werk met rode decals uit China op grijs onderglazuur onder glanzend glazuur. Transfer met tekst op glazuur, 2018, 23 x 17 x 18 cm

Werk en foto's: Reinhilde Van Grieken.

UW LEVERANCIER VOOR POTTENBAKKERS- EN BEELDHOUWMATERIALEN!

Silex/Totaal Service b.v.

De Meerheuvel 5, 5221 EA 's-Hertogenbosch
Meidoornpassage 9, 8091 KS Wezep

Tel. 073 - 631 25 28
Tel. 073 - 631 54 05

info@silex.nl
www.silex.nl

Kreatief in Keramiek

Foto van de maand

Spanje, Sevilla: reclametableau van tegels, foto: Mels Boom

Ook een leuke of mooie of interessante of gekke foto? Stuur hem op om hier te publiceren!

De kleine

Samen weten we méér

De F is weer in de maand. De F van Fe_2O_3 ,
van Functioneel, van Figuratief. Maar ook van
Fouten, Formules, **V**ragen en Fritten.
Formuleer je vraag op het **kleine K** Forum.

Podium

Van verzamelen naar ontzamelen

In 2011 sprak ik ze voor het eerst: het Nederlandse echtpaar Hans en Inge Fuchs. Op dat moment waren ze zo'n 23 jaar keramiek aan het verzamelen en hun verzameling omvatte inmiddels meer dan 1300 objecten. Maar ze werden al wat ouder, de kinderen hadden amper interesse... Wat doe je dan? Ontzamelen dan toch maar?

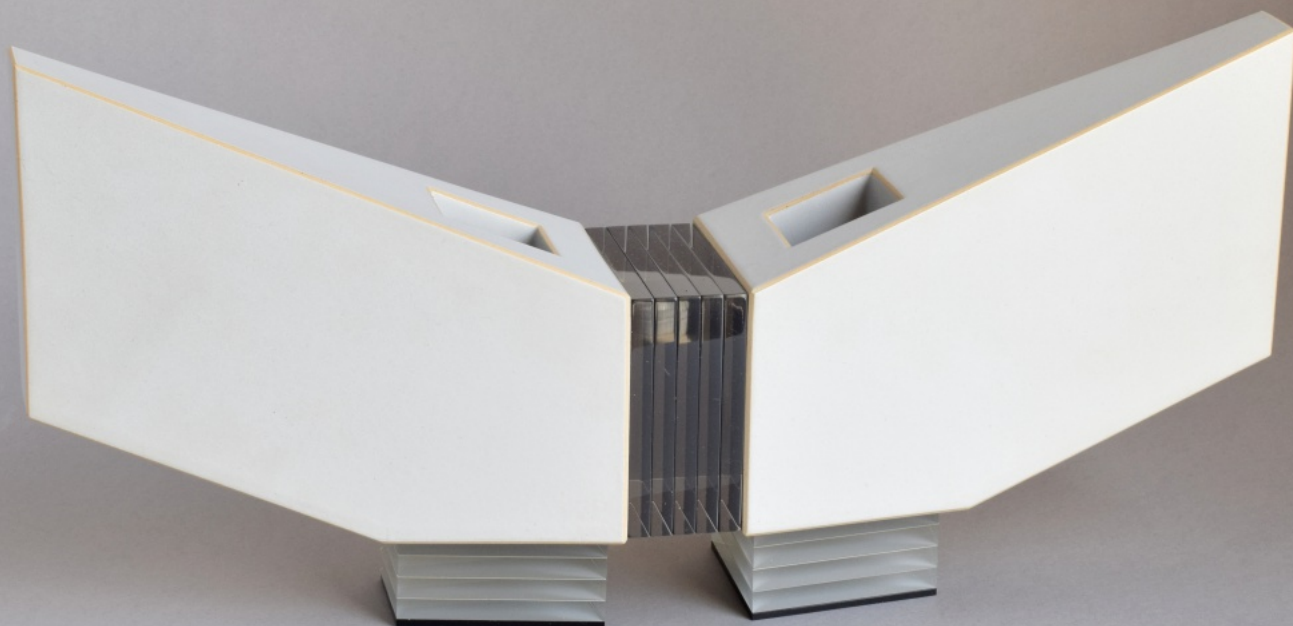
De ontdekkingstocht...

Zo'n dertig jaar geleden maakte het echtpaar voor het eerst kennis met keramiek toen Inge een hobbycursus volgde. Er ging een wereld voor hen open en ze bezochten talloze galerieën in binnen- en buitenland, een ontdekkingstocht door terra incognita. Aanvankelijk verzamelden ze alles wat ze mooi vonden. Dat doen ze nog steeds wel, al verzamelen ze nu gestructureerder. 'In het begin word je snel van iets enthousiast. Later verandert dat, je leert bij...', licht Inge toe. In de loop der tijd beseften ze dat hun voorliefde lag bij constructivistische en abstract-geometrische werken. Inmiddels hebben ze de grootste verzameling objecten van Wim Borst. Maar het omvangrijkste deel bestaat uit werken van Jan van der Vaart, een van de

aartsouders van de moderne Nederlandse keramiek. Hans: 'Het gaat er ons niet om of het knap gemaakt is – dat is niet van belang. Hoe meer iets toelichting behoeft, hoe minder het kennelijk zelf te vertellen heeft. Het gaat ons om ritme, sereniteit, het spel van licht en schaduw. Een gevoel dat ook ontstaat bij Mondriaan, Jan Schoonhoven en Ad Dekkers.'

Ze hebben er heel wat voor over gehad. Vakanties werden opgeofferd, de overjarige auto werd nóg wat langer doorgereden... Met het groeien van de verzameling rees het besef dat een kaartsysteem te beperkt was. Met de computer werd alles in een database opgeslagen. De keramiekverzameling dijde ook uit naar andere ge-

*Op de vorige pagina: Tina Vlassopoulos (GB), **Two pots forming an X**, 1998, h 39 cm
▼ Wim Borst, **Grey Reflections**, 1992, 44,5 x 9,5 x 20,5 cm. Foto's bij dit artikel: Reinier van de Voorde*

▲ Tjok Dessauvage (BE), potstructuur **Dagboek van een houtworm - relict**, 1996, Ø 34 x 6,5 cm

Op de volgende pagina: ▲ Sándor Dobány (HU), kubus theepot, 1997, 22,5 x 10 x 15,5 cm

▼ Sándor Dobány (HU), theepot **Vas** (ijzer), 1997, 25 x 15 x 17 cm

bieden, zoals gelijkaardige constructivistische werken in andere materiaalsoorten als perspex, papier en draad. Maar Inge heeft ook een zwak voor buitenissige theepotten en afwijkende theekopjes. Er zijn etnische en andere sieraden. Daarnaast worden Hoya's en orchideeën gekoesterd en lopen enige katten rond... Het huis is dan ook allang te klein. Veel objecten staan op zolder, goed weggepakt in dozen. 'Als je iets koopt bij een galerie, dan zeggen ze er vaak bij: 'Ik hoop dat het een mooi plekje krijgt.' Maar soms komt een aankoop direct in depot op zolder als de vitrine niet direct plaats biedt, zoals de uiterst kwetsbare porseleinobjecten van Paula Bastiaansen. Zolang daar geen plaats voor was in de vitrine, durfden we die gewoonweg niet uit te pakken!'

...en het afscheid nemen

Veel verzamelaars op leeftijd beseffen dat hun verzameling vroeg of laat uiteen zal vallen. Een kleiner huis in het verschiet, kinderen die andere

interesses hebben... Sommige verzamelaars bieden delen van hun verzameling aan musea aan, maar er wordt niet altijd positief op gereageerd – er zitten nogal wat haken en ogen aan. Het is bovendien geen garantie dat de verzameling ook zal blijven bestaan. En het is slechts enkele kapitaalkrachtigen gegeven een eigen museum op te richten. Dan resteert niets anders dan langzamerhand te gaan ontzamelen. Zo ook Hans en Inge Fuchs. In 2009 deden ze voor het eerst mee aan een beurs voor verzamelaars door verzamelaars. Selectie criterium was de kern van hun verzameling – het constructivistische en abstract-geometrische werk – overeind houden. 'Het moet uiteindelijk behapbaar zijn voor de kinderen als het resterende deel te zijner tijd in hun handen komt.' Toch werd soms ook nog iets nieuws gekocht, zoals een object van een kunstenaar, dat niet mocht ontbreken in de collectie. De teller van de database steeg dus wel, maar het aantal collectieobjecten is inmiddels onder de 1000 stuks gedaald.

In 2016 bood galerie Loes & Reinier International Ceramics in Deventer het echtpaar een podium om behulpzaam te zijn bij het ontzamen. De verzamelaars en de galerie hebben een lange historie samen. Al in 1989 werden hier voor het eerst enkele werken gekocht. Dit najaar zal de derde ontzamingstentoonstelling van het echtpaar worden gehouden. Net als voorgaande keren wordt een zo breed mogelijk scala aan kunstwerken getoond – rond de honderd werken van zo'n veertig keramisten uit Nederland en elders.

Zo eenvoudig als het klinkt, zo makkelijk wordt de koers naar ontzamen niet verlegd. Hans: 'Het besef begon zich bij Inge het eerst te vormen. Ik had daar veel meer moeite mee, omdat je een collectie die gedurende zoveel jaren bijeen is gebracht, niet eenvoudig opbreekt. Bovendien hoop je onbewust dat een van de kinderen toch nog serieuze belangstelling zal gaan tonen, teneinde de collectie voor het nageslacht overeind te houden. Quod non. Elk van

hen wilde wel iets hebben, maar dat was niet van substantiële omvang. Mijn twijfel verdween echter geheel, toen ik september 2015 door een ongelukkige val mijn heup brak. Toen was mijn eerste gedachte: het is goed dat we zijn begonnen met ontzamen, door een samenloop van omstandigheden kan het plotseling zomaar afgelopen zijn...'

Yna van der Meulen

Van 25 november 2018 t/m 12 januari 2019
Ontzamelexpositie 3: Nog één keer de
collectie Hans en Inge Fuchs
Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer
+31 (0)570 613004
Open: donderdag en vrijdag 11-18 uur,
zaterdag 11-17 uur en op afspraak

Bodil Manz (DK), zonder titel, 1998, h 12,5 cm

Johan Tahon, *Monk*, 2016-2017, geglazuurde keramiek, hoogte +/- 160 cm. Foto: G.J. van Rooij

Johan Tahon: Monk

Op de tweede verdieping van het Prinsessehof is het figuratieve werk van de toonaangevende Vlaamse beeldhouwer Johan Tahon (1965) te zien. De kunstenaar toont contemplatieve figuren en *albarelli* (apothekerspotten), aangevuld met kleinsculptuur, atelierschetsen en studiemateriaal. Het is Tahons eerste museale solotentoonstelling met keramisch werk.

t/m 25 november
Keramiekmuseum Prinsessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Drie tafelklokken. Voor: Plateelfabriek Rozenburg, Den Haag, 1897. Gemeentemuseum Den Haag. Midden: Wed. Brantjes & Co, Purmerend, circa 1900. Collectie Meentwijk. Achter: Plateelbakkerij Zuid-Holland, Gouda, circa 1900, Keramiekmuseum Prinsessehof

Made in Holland

Keramiekmuseum Prinsessehof in Leeuwarden presenteert een spraakmakende tentoonstelling over vier Nederlandse succesverhalen: Delfts blauw, Maastrichts aardewerk, art-nouveauseramik en Dutch Design. Geïnspireerd door buitenlandse technieken en stijlen wisten fabrikanten telkens weer tot nieuwe producten te komen en deze succesvol te maken. Imposante bloempiramides, kleurrijk boerenbont, populair Gouds plateel en het eigentijdse servies van Scholten & Baijings vertellen hoe Nederland een wereldspeler werd op het gebied van keramiek.

t/m 30 juni 2019
Keramiekmuseum Prinsessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Tattoo & Ceramics

Tattoo artists en keramisten hebben veel gemeen. Beide beoefenen ze eeuwenoude ambachten. Van Europa tot Azië zijn tatoeages én keramiek hooggewaardeerde kunstvormen. Ze hebben meer overeenkomsten dan je denkt. Een foutje is snel gemaakt en moeilijk te corrigeren, soms zelfs onmogelijk. Tatoeages zijn in principe voor altijd, en dat geldt eigenlijk ook voor keramiek. Beide worden een heel leven lang gekoesterd.

Tattoo & Ceramics brengt deze twee ambachten samen. Toonaangevende tattoo artists werken met een nieuwe ondergrond: porselein. Ze passen hun expertise toe bij het bewerken van een aantal serviezen. De resultaten zijn sinds 2 juni 2018 te zien in Keramiekmuseum Princessehof.

t/m 25 november
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Floris Wubben, Pressed Ceramic Vases, made from stoneware, 2012

Design#3

In deze solotentoonstelling presenteert ontwerper Floris Wubben (1983) zijn nieuwe werken, die gemaakt zijn met een zelfontworpen machine. Door kracht uit te oefenen op de machine, drukt Wubben zijn stempel op het eindresultaat en is ieder object uniek. De ontwerper geeft vorm aan functionele objecten die door zijn artistieke behandeling meer doen denken aan sculpturen dan aan design.

t/m 25 november
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Kleipers

Dozen

Dozen zijn altijd een dankbaar, maar ook lastig onderwerp. Een doos bestaat nu eenmaal uit twee delen. Het is de kunst om die twee passend op elkaar te krijgen en te houden en ze niet aan elkaar te laten vastbakken. Sommige keramisten hebben het maken van dozen tot hun specialiteit verheven, zoals Claude Champy, die met zijn *boîtes secrètes* – geheimdozen – bekend is geworden. In deze expo is een aantal Duitse keramisten met deze specialiteit samengebracht: Corinna Petra Friedrich, Sebastian Scheid, Andreas Münz, Sabine Schneider Pungs en de in Jena verblijvende Catalaanse kunstenaar Jorge Mendez Canalias. Daarnaast zijn er uit Engeland Daniel Boyle en Roger Lewis, uit Nederland Job Heykamp en uit India Adil Writer.

t/m 3 november

Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer

Open: donderdag en vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17

lees
meer

Van verzamelen naar ontzamelen

Het Nederlandse echtpaar Hans en Inge Fuchs is al zo'n 30 jaar keramiek aan het verzamelen en de verzameling omvatte op het hoogtepunt meer dan 1300 objecten. Maar als je ouder wordt en de kinderen amper interesse hebben... Wat doe je dan? Ontzamelen dan toch maar? In 2016 bood galerie Loes & Reinier International Ceramics een podium om daarbij behulpzaam te zijn. De verzamelaars en de galerie hebben een lange historie samen. Al in 1989 werden hier voor het eerst enkele werken gekocht. Dit najaar zal de derde ontzamelingstentoonstelling van het echtpaar worden gehouden. Net als voorgaande keren wordt een zo breed mogelijk scala aan kunstwerken getoond – rond de honderd werken van zo'n veertig keramisten uit Nederland en elders.

25 november t/m 12 januari 2019

Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer

Open: donderdag en vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17

lees
meer

Beating around the Bush, installation view Johan Tahon, foto Peter Cox

Wir überleben das Licht

In deze tentoonstelling zijn nieuwe en bestaande werken van Johan Tahon (Menen, België, 1965) te zien. Zijn monumentale sculpturen zijn opgebouwd uit een combinatie van verschillende materialen: gips met keramiek, keramiek met brons, brons met gips. Tahon houdt van de combinatie van tastbaarheid en spiritualiteit, voor hem is die verbinding een noodzakelijke volledigheid.

De Duitse zanger en dichter Till Lindemann, bekend als frontman van de band Rammstein, schreef vijf gedichten geïnspireerd door Tahons werk, die eveneens een plek hebben gekregen in Tahons tentoonstelling in het Bonnefantenmuseum.

t/m 2 december
Bonnefantenmuseum
Avenue Ceramique 250
6221 KX Maastricht
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Geert Lap

Museum Boijmans Van Beuningen laat een presentatie zien van de recent overleden keramist Geert Lap. Het zijn werken uit eigen collectie. Lap (1951-2017) volgt zijn opleiding grotendeels aan de Rietveld Academie in Amsterdam onder leiding van de keramist Jan van der Vaart. Hij studeert af met de gerenommeerde keramisten Babs Haenen, Barbara Nanning en Irene Vonck. Hoewel elke keramist zijn eigen pad volgt, is het werk van Lap niet in een trend of tijdgeest te plaatsen en neemt het een bijzondere plek in de keramiekgeschiedenis in. Zijn werk straalt een ongekennde sereniteit, eenvoud en harmonie uit. In zijn werk streeft hij een uitzonderlijke perfectie na. De vorm die hij in gedachten heeft, moet precies zo uitgevoerd worden. Het resultaat telt en niets wordt aan het toeval overgelaten. In het werk versterkt de juiste kleur de vorm. In zijn streven naar perfectie ontwikkelt hij een eigen vocabulaire en kleursysteem. Het werk *Kleurendriehoek*, te zien in de tentoonstelling, is dan ook een van de belangrijkste werken uit zijn oeuvre.

t/m 13 januari 2019
Museum Boijmans Van Beuningen
Museumpark 18-20
3015 CX Rotterdam
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Studio Pottery

Negen vooraanstaande keramisten tonen hun keramiekkunst bij Galerie del Campo. Ze hebben gemeen dat hun keramiek valt onder de noemer gebruiksgoed, functionele keramiek of wat de Engelsen noemen *Studio Pottery*.

Het zijn bekende namen: Job Heykamp met zijn gedraaide vaasvormen met landschapsverbeeldingen. Nirdosh Petra van Heesbeen maakt theepotten. De kommen van Yuk Kan Yeung gaan over ontdekkingsreizen. Vladimír Groh (CZ) en Yasuyo Nishida (JP) maken functionele schalen, kommen en bekers. De *Nest Bowls & Nest Cups* van Juliette Warmenhoven zijn een series kommetjes en kopjes. Jolanda Verdegaaal gebruikt texturen in haar gedraaide potten. Gert de Rijk (1945-2009) was een virtuoos op de draaischijf. In het werk van Henk Wolvers zijn gelaagdheid en beweging de belangrijkste vertrekpunten. En Willy van Bussel toont zijn flinterdun gedraaide kommen.

t/m 4 november
Galerie del Campo
Drijberseweg 12
9418 PW Wijster
Open: zaterdag en zondag 13 - 17

lees
meer

Nirdosh Petra van Heesbeen

Nirdosh exposeert haar theepotten, thee-objecten, enkele kleine sculpturen en een installatie. Voor deze tentoonstelling heeft ze nieuw werk gemaakt van porselein en gres. In een groot deel van het werk is de huid van de gedraaide objecten blootgesteld aan het vuur van een anagama oven. Waar andere keramisten de wens hebben het porselein zo wit mogelijk te laten zijn, zoekt Nirdosh naar sporen van het vuur op haar werk. Daarnaast toont ze stukken die op de haar kenmerkende wijze in een zoutoven zijn gestookt. Het spel van aantrekken en afstoten van het zout op de klei blijft haar fascineren. De laatste jaren maakt Nirdosh ook installaties. Alle hebben zij de gedraaide vorm als uitgangspunt. In Galerie del Campo exposeert ze haar installatie *High Tea Low Tea*. Deze verbeeldt een kleine zoektocht naar vragen over techniek: waarom maak ik wat ik maak, wat zijn de grenzen en waar worden die overschreden?

18 november t/m 1 januari 2019
Galerie del Campo
Drijberseweg 12
9418 PW Wijster
Open: zaterdag en zondag 13 - 17

lees
meer

Kleipers

Jeroen Endevelt

Jeroen Endevelt heeft, na een technische opleiding, een technisch beroep gekozen. Dat zie je terug in zijn werk. Hij maakt objecten met scherpe vormen en lijnen. Abstract, soms bijna mathematisch. Vaak zijn de werkstukken afgewerkt met een fel gekleurd glazuur. Af en toe maakt hij een uitstapje naar andere disciplines, bijvoorbeeld figuratief. Ook hierbij streeft hij naar perfectie in vorm en afwerking van het oppervlak.

t/m 3 november
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam
Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Toon Thijs

Toon Thijs is een keramist met grote aandacht voor bijzondere vormgeving, een bedenker van aparte opvallende objecten. Strak van vorm, zeer nauwkeurig afgewerkt, met veel oog voor detail en met een opmerkelijk rijk kleurgebruik. Onmiskenbaar voorwerpen in een heel eigen stijl, met een grote diversiteit aan vormen. Ook de gebruikte technieken zijn divers: deels modelleren, opbouwen uit platen en/ of gieten, vaak in hetzelfde werkstuk gecombineerd. Meestal wordt het werk meerkleurig geglazuurd en/of afgewerkt met engobes.

4 november t/m 16 december
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam
Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Karin Östberg

De keramiek van Karin Östberg (SE, 1955) is het resultaat van een glazuurproject dat 15 jaar geleden begon. Hierbij heeft ze wegtrekkende en craquelierende glazuren ontwikkeld die ze toepast op aardewerk. Tijdens het stoken wordt het aardewerk zichtbaar in de groeven van dit craquelé, dat ongecontroleerd ontstaat als organische patronen.

De abstracte vormen worden ritmisch met de hand opgebouwd. Ze hebben geen specifiek doel of inhoud. Het ritme is in het object zichtbaar en de ruimte eromheen speelt een eigen rol. De kleuren, variërend van grijsinten tot turkoois en oranje/roodvarianten, geven de objecten een fris en luchtig karakter.

t/m 27 oktober

Galerie Terra Delft

Nieuwstraat 7, 2611 HK Delft

Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18

zaterdag 11 - 17

1e zondag v/d mnd 13 - 17

lees
meer

Claire Verkoyen

Een installatie van delicate bone china schalen voor aan de muur; deze schalen zijn gedecoreerd met unieke transfers en luster glazuren. Deze porselein show zal worden uitgebreid met *glow in the dark* pigmenten in een schemerig deel van Terra's expositieruimte.

3 november t/m 1 december

Galerie Terra Delft

Nieuwstraat 7, 2611 HK Delft

Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18

zaterdag 11 - 17

1e zondag v/d mnd 13 - 17

lees
meer

Brigitte Marionneau

Het werk van Brigitte Marionneau (FR, 1958) is nooit hard of dood. Integendeel, het heeft een levendige hardheid, een adem en verradt het constante verlangen van de keramist om het materiaal naar de hemel te verheffen.

In de architectuur kan het lichtzwarte van basalt of ebbenhout dienen om een heel eenvoudige vormperceptie te geven, met zijn eigen intensiteit. Is het een wieg of een miniatuurgraf van een oude Egyptische god, het liggende hoofd van een lang vergeten held of een rots die vanaf het allereerste begin is ontstaan? Het mysterie van deze dichte volumes, in zichzelf gesloten, kan niet worden benaderd. Het heeft een verborgen leven en de ondoorzichtige massa trekt en verleidt raadselachtig. Het contrast tussen gladheid en structuur verlevendigt het geheel.

17 november t/m 9 december
Galerie Modern Shapes
Kloosterstraat 16
2000 Antwerpen, België
Open: donderdag t/m zondag 13 - 18

lees
meer

2e Porselein Biënnale/Meissen

In de Albrechtsburch Meissen vindt voor de tweede maal de Internationale Porselein Biënnale/Meissen plaats. De historische burcht op de slotberg van Meissen, waar in 1710 na de ontdekking van het witte goud, de eerste porseleinfabriek van Europa werd gevestigd, wordt gedurende enkele maanden een toonkamer voor hedendaagse porseleinkunst uit Saksen, Duitsland, Europa en de wereld, aldus de website van de biënnale. Van de 31 geselecteerde kunstenaars noemen we hier uit Nederland: Marie-Josée Comello, Maria ten Kortenaar en Tineke van Gils, en uit België: Guy Van Leemput.

t/m 4 november
Albrechtsburg Meissen
Domplatz 1
01662 Meissen, Duitsland
Open: dagelijks 10 - 18

lees
meer

Jus de céramique

Glazuren is een vak apart. Het is mogelijk deze kant-en-klaar in de winkel te kopen, zoals schilders tegenwoordig veelal doen met verf. De meeste keramische kunstenaars kiezen er echter voor om zelf hun glazuren te ontwikkelen en samen te stellen. Dit kost veel research, veel scheikundig werk en nog meer proeven en geduld. De resultaten zijn al die moeite meer dan waard: prachtige gelaagdheden, kleurschakeringen en verschillende gradaties in glans en transparantie. Een compleet overzicht bieden is onmogelijk op het terrein van glazuren, wél laat deze expositie een interessante selectie *glazuurkunstenaars* zien. Ontdek de geheimen, de complicaties, de veelzijdigheid en de schoonheid van glazuren, toegepast door gerenommeerde kunstenaars uit heel Europa.

t/m 13 januari 2019

***Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8***

5932 AG Tegelen (Venlo)

Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17 uur

lees
meer

Armando retrospectief

Museum Beelden aan Zee eert de onlangs overleden kunstenaar Armando (1929-2018) met de tentoonstelling *Armando Lichthof*. Getoond worden de beelden die het museum de afgelopen twintig jaar heeft verzameld. In zijn sculpturen hanteerde Armando een eigenzinnige beeldtaal van grote vormen met een zeer expressieve huid. De thematiek in zijn werk ging over ver-gankelijkheid, herinnering en melancholie, maar ook over oorlog, schuld, daders en slachtoffers. De beelden vertonen een mengeling van de authenticiteit van een onbevangen kind en het besef dat de mens tot alle slechts in staat is. Het geeft ze een vreemde aanwezigheid.

t/m eind 2018

***Museum Beelden aan Zee
Harteveltstraat 1***

2586 EL Den Haag

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17 uur

lees
meer

Kleipers

European Prize for Applied Arts 2018

WCC-BF, Anciens Abattoirs, 17/02, Rue de la
Trouille - 7000 Mons (BE)
t/m 20 januari 2019

o.a. Jolanda Verdegaaal

Villa Erica, Culturele Vereniging *De Kijkdoos*
Ericapark 1, Bennekom
3 t/m 18 november

De Porseleinfabriek boven water

Kasteel-Museum Sypesteijn, Nieuw-
Loosdrechtsedijk 150, 1231 LC Loosdrecht
t/m 28 oktober

o.a. Anneke de Witte

Galerie Jansen & Kooy, Lage Lochemseweg 7
7231 PK Warnsveld
t/m 27 oktober

Kreadoe 2018

Jaarbeurs Utrecht, Jaarbeursplein, Utrecht
31 oktober t/m 4 november

o.a. Anne Marie Laureys

Kanal - Centre Pompidou, Quai des Péniches
1000 Brussel (BE)
t/m 4 november

Benieuwd? Bestel nu de nieuwe grote K. Deel 2
is verschenen! Klik hier voor de webshop op
dekleinek.nl

o.a. Tjabel Klok

Dynamische Keramiekwinkel, Kleine Hoog-
straat 9, 8911 HD Leeuwarden
t/m 27 oktober

Montfoorts Kunstenaars Collectief

Hazart, Pimpelmees 3, 3766 AX Soest
t/m 27 oktober

Aankondiging melden voor KleiPers?

Stuur tekst, hoge resolutie afbeelding van een
keramisch werk, plaats- en periodegegevens
naar [de kleine K](http://dekleinek.nl)

Keramiktage Oldenburg - inschrijven

Voor 2019 (4-5 augustus) kunt u nog inschrijven
tot 12 januari 2019

Herfstexpositie

Beelden in Gees, Schaapveensweg 16
7863 TE Gees
t/m 2 december

Overzichtsexpo Pablo Rueda Lara

Museum voor Keramiek Pablo Rueda Lara
Aelbrechtskolk 10, 3024 RE Rotterdam
t/m 30 december

Retrospectief Armando

Museum Voorlinden, Buurtweg 90
2244 AG Wassenaar
t/m 2 november

Keramiekroute

van St. Agathaplein en eindigt bij Royal Delft
Delft
doorlopend

Glas & Keramiek Beurs Leerdam

Cultureel Centrum Het Dak, Tiendweg 9
4141 EG Leerdam
2 t/m 4 november

Chris Lannooy

Streekmuseum De Meestof, Bierensstraat 6
4697 GE Sint-Annaland
t/m 1 november

o.a. Susanne Silvertant

stuArt loft, Museumstraat 31/33 bus 3
2000 Antwerpen (BE)
t/m 28 oktober

o.a. Hugo Meert

Site du Grand-Hornu, Rue Sainte-Louise 82
7301 Hornu (BE)
t/m 31 oktober

Klik hier voor nog meer informatie
over tentoonstellingen, markten,
symposia en dergelijke

Kleipers

Ontwerpwedstrijd Cor Unum

Inschrijven uiterlijk 11 december

Een lust voor het oog

Museum Boijmans Van Beuningen
Museumpark 18-20, 3015 CX Rotterdam
t/m 13 januari 2019

Oktober keramiekmaand

Tuinen van Mien Ruys, Moerheimstraat 84
7701 CG Dedemsvaart
t/m 29 oktober

Kijk, de takels en de touwen

Het Nederlands Tegelmuseum
Eikenzoom 12, 6731 BH Otterlo
t/m 28 oktober

o.a. Netty van Osch

Zinder, Rechtbankstraat 1, 4001 JR Tiel
t/m 3 december

Inside Out, met Frank Steyeart en Hanna Järlehed Hyving

Valcke Art Gallery, Bernard Spaelaan 14, 9000
Gent (BE) - t/m 17 november

Chrystl Rijkeboer en Daniël Levi

Keramikos, Ouderweg 153, 2031 CC Haarlem
t/m 8 december

o.a. Nicole Bots

Aurora Art Gallery, Sportlaan 54B
1722 XK Zuid-Scharwoude
t/m 18 november

o.a. Nadjezda van Ittersum

Galerie de Hooffzaak, Haarlemmerdijk 54
1013 JE Amsterdam
t/m 25 november

Lei Hannen - Oerisch

D'n Horstgraaf, Auxiliatrixweg 35
5915 PN Venlo
t/m 2 december

o.a. Gwen Conner

Galerie Huis ter Heide, Norgervaart 10a
9336 TE Huis ter Heide
t/m 29 oktober

Theepottenmuseum

St. Cornelisplein 2, 6005 PD Swartbroek
doorlopend, zie website

Assiettes parlantes

Keramis, Place des Fours-Bouteilles 1
7100 La Louvière (BE)
10 november t/m 10 maart 2019

Dutch Design Week

Diverse plekken in Eindhoven
t/m 28 oktober

Uitreiking Frechener Keramikpreis

Keramion, Bonnstraße 12
50226 Frechen (DE)
4 november

Mieke's Choice

Hazart, Pimpelmees 3, 3766 AX Soest
10 november t/m 22 december

Internationale Glaskunstbiënnale

Gemeenschapscentrum Den Breughel,
Wespelaarsesteenweg 85, 3150 Haacht (BE)
1 t/m 9 december

Keramiek 2018

Galerie Kempro, Dr. Ruttenpark 10
6029 TK Sterksel
28 oktober t/m 17 december

De inspiratie website: de blik op de wereld van de keramiek

en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Nog meer publicaties over inspiratie en knowhow

Colofon

De kleine K

Dit onafhankelijke digitale keramiekmagazine biedt inspiratie en knowhow over keramiek. Voor amateurs en professionals. Onafhankelijk, met informatie waar u wat mee kunt.

Uitgever

Stichting k+K, secretariaat: Montpalach,
F-82140 Saint-Antonin Noble Val
deKleineK.nl,
inspiratie@ceramic.nl.

Publicatie

De kleine K verschijnt in principe op de laatste vrijdag van elke maand. Het aantal pagina's is variabel. Niet meer dan een derde van het aantal pagina's is gewijd aan advertenties.

Abonnementen

kunnen alleen online afgesloten worden. Aanmelden kan [hier](#). Wijzigen en opzeggen kan via de link in de mail, die bij aanmelding werd toegestuurd; u vindt de link ook in de mail die elke maand het verschijnen van een nieuw nummer aankondigt. Abonnementen lopen van het eerste nummer na aanmelding tot en met het laatste nummer voor opzegging.

Een aantal oudere nummers kan gratis van de website gedownload worden.

Prijs

Dit magazine is gratis. Advertenties en donaties houden het zo.

Adverteren

De tarieven zijn aantrekkelijk. Op de [tarievenkaart](#) vindt u ook informatie over aanleverspecificaties, kortingen en dergelijke. Verdere informatie kunt u [aanvragen](#). Door te adverteren sponsort u *de kleine K* en werkt u mee aan continuïteit.

Geïnspireerd?

Investeer in verrijking van de keramiekwereld en houd *de kleine K* gratis. Dat kan door [vriend](#) te worden, te doneren of te adverteren. Elke donatie is welkom. Maak een bedrag over naar IBAN NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Inhoud

Samenstelling en grafische vormgeving, teksten (tenzij anders aangegeven): Mels Boom. Foto-verantwoording: als door kunstenaars geleverd. Aan deze uitgave droegen bij: Patty Ament, Reinhilde Van Grieken, Elvira Groenewoud, Nirdosh Petra van Heesbeen, Sander Hendriks, Yna van der Meulen, Ana Oosting, Horácio Venturin en Jolanda Verdegaaal.

Kopij

Werk mee aan een volgende uitgave! Kopij kan, alleen in digitale vorm, altijd ingeleverd worden bij inspiratie@ceramic.nl. Beeldmateriaal moet van voldoende resolutie zijn (minstens 1500 x 2500 pixels, niet gecomprimeerd) en vrij van rechten. De inzender van tekst en beeldmateriaal vrijwaart de uitgever voor aanspraken van derden. Teksten en afbeeldingen kunnen bewerkt worden.

Het maken van keramiek is niet altijd zonder risico's; goede voorbereiding en kennis terzake is noodzakelijk. De informatie in deze uitgave is met zorg samengesteld, maar de samenstellers kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de juistheid ervan.

© Alle rechten voorbehouden. Teksten en afbeeldingen in deze uitgave zijn beschermd tegen kopiëren. Het opheffen van deze bescherming is niet toegestaan. Printen voor eigen gebruik, kopiëren van de integrale uitgave en het doorgeven daarvan mogen wel.

[inspiratie website](#) | [contact](#) | [gratis abonnement](#)

[Download](#) verschenen nummers.

Bezoek de [Facebookpagina](#) met actueel nieuws of het [forum](#) voor vragen en opmerkingen.

